

Dalamall Nedlagda deponier

2022-11-08

INLEDNING

Syftet är att ge stöd för kommuner att omhänderta nedlagda deponier i syfte att nå uppsatta mål i kretsloppsplan.

Arbetet bör inkludera såväl ej åtgärdade som redan nedlagda deponier och dess krav på kontrollprogram som normalt har kontrollbehov 30 år efter sluttäckning.

Arbetet avser även inkludera att genomförda åtgärder uppnår tillräckligt skyddsbehov även långt tid efter sluttäckning, exempelvis som stöd för planläggning eller återkommande underhållsinsatser (hålla bort skadlig vegetation) samt kontroll av obehörig tillgänglighet/nyttjande, olovlig tippning, nedskräpning m.m..

Mallen förvaltas av regional temagrupp nedlagda deponier och är ett levande dokument som uppdateras löpande.

FÖRBEREDELSE

Bilda kommunal dialoggrupp och tydliggöra roller. Ansvar för att ta fram en genomförandeplan perioden 2023 – 2030 (underlag budget) samt driva frågorna kring nedlagda deponier, med stöd av framtagen mall. Det finns också möjlighet att hantera dialog inom lokal kretsloppsplanegrupp.

Dessutom avses den regionala temagruppen beslutas, under ledning av Länsstyrelsen bildas för att koordinera och stödja genomförandearbetet.

Då arbete med nedlagda deponier sker under långa tidscykler är dokumentation viktigt för såväl lokal dialoggrupp som regional temagrupp för att säkerställa transparens och repeterbarhet.

LAGKRAV

Med nedlagda deponier avses här deponier som ej omfattas av deponiförordningen, dvs avslutades före 16 juli 2001. De är i första hand förorenade områden men även miljöfarliga verksamheter (passiva)

Dalarna: Av 190 st förorenade områden i riskklass 2 är 68 st nedlagda deponier

Utgångspunkt är principen om att förorenaren betalar, 2 kap. 8§ miljöbalken.

”Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälpas i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. I den mån det föreskrivs i denna balk kan istället skyldighet att ersätta skadan eller olägenheten uppkomma.”

Deponier är normalt att betrakta som förorenade områden enligt 10 kap. Miljöbalken, men kan under vissa förutsättningar vara förvaringsfall enligt 9 kap. miljöbalken.

Nedlagda deponier påverkas av flera miljökvalitetsmål, exempelvis;

- Giftfri miljö

År 2050 ska alla förorenade områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön vara åtgärdade

- Grundvatten av god kvalitet
- God bebyggd miljö
- Levande sjöar och vattendrag
- Ingen övergödning
- Begränsad klimatpåverkan

MILJÖ

Nedlagda deponier kan innefatta många miljöproblem, generellt;

- Utgör ofta större problem än nya avfallsinnehåll p.g.a. lägre miljökrav och blandat avfallsinnehåll.
- Ofta sämre placering ur miljösynpunkt, ex nära vattendrag.
- Vanligt med utsläpp av föroreningar till mark, yt- och grundvatten, sediment och luft (metan).

KOSTNADER OCH FINANSIERING

KOSTNADSBERÄKNINGAR

Följande kommuner har genomfört undersökningar och åtgärder, som kan ge stöd för kostnadsberäkningar;

- Falun
- Ludvika
- Smedjebacken
- Vansbro

ANSVAR OCH ROLLER FINANSIERING

Det är förorenaren som betalar. I många kommunala deponier finns både avfall från hushåll och annat avfall. Avfallstaxa kan användas för den del som utgör hushållsavfall. I övrigt skattemedel om inte annan finansiering är möjlig.

BIDRAG

För den stora majoriteten av de nedlagda kommunala deponierna ska kommunerna finansiera undersökningar och åtgärder i egenskap av verksamhetsutövare eller fastighetsägare. I undantagsfall saknas det helt eller delvis någon som är juridiskt ansvarig för finansieringen. I de fallen kan det finnas möjlighet att ansöka om statsbidrag eller statsstöd.

Grundförutsättningarna för att ansöka om bidrag eller stöd är att ansvarsutredningen visar att ansvar saknas och att objektet är prioriterat, dvs placerat i riskklass 1 eller 2 enligt metod för inventering av förorenade områden (MIFO).

Mer information finns att läsa i Naturvårdsverkets kvalitetsmanual [Kvalitetsmanualen – att söka statlig finansiering \(naturvardsverket.se\)](#)

Länsstyrelsen kontaktas för vägledning om möjligheterna och tillvägagången för ansökan om bidrag eller stöd för enskilda objekt.

INNOVATION OCH UTVECKLING

Tänkbara ideér;

- Solceller – kan ge synergier med skötselplaner. Finns flexibla solceller.
- Fytosanering – använda salix för upptag av föroreningar – ge energi
- Reaktiva barriärer – använda ex aktivt kol för att fånga upp föroreningar

FÖRSLAG ARBETSMODELL

Goda exempel/mallar för delsteg och åtgärdsplaner utvecklas av regional temagrupp nedlagda deponier och kommer läggas på deras teams grupp.

STEG 1 KARTLÄGGNING OCH NULÄGESANALYS

1. Skapa dialoggrupp inom kommunkoncernen. Bör involvera funktioner inom plan, miljö, XX
2. Lista på alla nedlagda deponier under kommunalt ansvar med MIFO klassificering
3. Kartlägga intressenter och innovationsbehov
4. Behovsanalys utifrån störst nytta för hälsa och miljö
5. Ansvarsutredning
6. Samråd med kommunens fysiska planering
7. Kartlägga förutsättningar masshantering (stöd av regional och kommunal masshanteringsplan)
8. Ev dialog med Länsstyrelse
9. Analys om behov och förutsättningar föreläggande i processen

STEG 2 GENOMFÖRA MIFO FAS 2

10. Behovsbedömning MIFO fas 2 (alternativt gå direkt på fördjupad analys – åtgärdsstudie)

11. Tydliggöra vad MIFO fas 2 ska ge svar på
12. Analysera behov av konsult
13. Upphandla konsult
14. Genomföra undersökning
15. Kontroll och uppföljning

STEG 3 ÅTGÄRDSPLAN 2023 - 2030

16. Tydliggör ansvar och roller
17. Analysera finansieringsbehov och bidragsmöjligheter
18. Tydliggör för kommun – ekonomi att behov finns
19. Ta fram långsiktig åtgärdsplan samtliga deponier med tidplan och finansieringsbehov
20. Ta fram plan för masshantering och sluttäckningsmaterial
21. Identifiera kostnader och dess möjlighet till effektivisering

STEG 4 BESLUT

22. Beslut om åtgärdsplan med totalbudget
23. Inför i ansvarig nämnds verksamhetsplan och budget
24. Beslut i ansvarig nämnd

STEG 5 GENOMFÖRANDE

25. Anmälan om avhjälpande åtgärd
26. Upphandlingsunderlag
27. Upphandling
28. Sluttäckning
29. Beställarkontroll

STEG 6 UPPFÖLJNING OCH FÖRVALTNING

30. Undersökning
31. Tillsyn
32. Rapportering
33. Verksamhetsutövaren bedriver egen kontroll (förvaltning av själva deponiområdet)

STEG 7 UPPDATERING

34. Uppdatera antal kända deponier som tillkommit (ex på grund av planläggning/exploatering, Pfas, vattenskyddsområden, etc) eller avförts